

ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΕΙΣ ΦΥΛΑΚΩΝ: ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΑΚΕΣ ΑΦΥΠΝΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΥ ΗΓΕΜΟΝΑ

ΚΛΕΙΩ ΠΑΠΑΠΑΝΤΟΛΕΩΝ

«Αν έχετε τους καλύτερους νόμους, τους καλύτερους δικαστές, τις καλύτερες δικαστικές αποφάσεις αλλά οι λειτουργοί που είναι επιφορτισμένοι με την εκτέλεση των ποινών είναι ανίκανοι, τότε μπορείτε να ρίξετε τους νόμους στο καλάθι των αχρήστων και να κάψετε τις αποφάσεις!»

Την τελευταία δεκαετία έχουν γίνει στην Ελλάδα πέντε νομοθετικές απόπειρες προς την κατεύθυνση της αποσυμφόρησης των φυλακών (Ν. 3346/2005, Ν. 3727/2008, Ν. 3772/2009, Ν. 3811/2009, Ν. 3904/2010). Ο πρόσφατος νόμος 4043/2012 είναι συνεπώς ο έκτος κατά σειρά. Στην «Αιτιολογική Έκθεση» του τελευταίου αυτού νομοθετήματος διαβάζουμε την πλήρη αποτυχία όλων των προηγούμενων, καθώς –όπως αναφέρεται– σε καταστήματα κράτησης 9.270 θέσεων, κρατούνται 12.500 άτομα. Ο υπερπληθυσμός των ελληνικών φυλακών έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο αρνητικό ρεκόρ, με συνέπεια τη διαρκή χειροτέρευση των συνθηκών κράτησης των κρατουμένων, η οποία έχει αγγίξει πλέον τα όρια της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, όπως διαπιστώνει όχι μόνο η αρμόδια Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων αλλά και η πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δι-

Η Κλειώ Παπαπαντολέων είναι δικηγόρος.

καιώματα του Ανθρώπου.² Η διαπίστωση αυτή, ότι δηλαδή οι συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές είναι απάνθρωπες και εξευτελιστικές, αποκτά ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα, εάν αναλογιστεί κανείς ότι δεν πρόκειται για ένα «μεμονωμένο συμβάν», μία τυχαία παραβίαση σε βάρος ενός κρατουμένου, αλλά για συστηματική, διαρκή και θεσμοποιημένη παραβίαση των πιο θεμελιωδών δικαιωμάτων. Όπως όμως εύστοχα παρατηρεί ο θεωρητικός του δικαίου Εβγκένι Πασουκάνις, «το ενδιαφέρον που αναφέρεται στις μεθόδους επίδρασης μακράς χρονικής ισχύος πάνω στον κατηγορούμενο είναι αμελητέο σε σύγκριση με το ενδιαφέρον που προκαλείται από την εντυπωσιακή στιγμή της απαγγελίας της απόφασης του δικαστηρίου και του καθορισμού του “ποινικού μέτρου”. Τα προβλήματα της σωφρονιστικής μεταρρύθμισης αφορούν μόνο ένα μικρό κύκλο ειδικών. Αντίθετα, το πρόβλημα που βρίσκεται στο κέντρο της προσοχής του κοινού είναι αν η δικαστική απόφαση ανταποκρίνεται στη βαρύτητα του εγκλήματος. Για την κοινή γνώμη, όταν το δικαστήριο έχει ορίσει με ακρίβεια την ισοτιμία, το παν είναι σαν να λέμε ρυθμισμένο και η κατοπινή τύχη του εγκληματία δεν ενδιαφέρει σχεδόν κανέναν πια».³ Είναι, προφανώς, τουλάχιστον αφελές να υποστηρίξει κανείς ότι ο υπερπληθυσμός των φυλακών και η ραγδαία αύξηση των κρατουμένων είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας των νομοθετικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση των φυλακών. Εάν όμως αυτό είναι πράγματι μία τόσο εύκολη παραδοχή, είναι απορίας άξιο πώς οι εκάστοτε κυβερνώντες θεωρούσαν ότι μπορεί ένα τόσο εξαιρετικά πολύπλοκο θέμα να επιλυθεί με αποσπασματικές, χαριστικές και προσωρινές ρυθμίσεις. Πώς αδειάζει μία φυλακή με μία ρύθμιση διάρκειας λίγων μηνών που καταλαμβάνει λίγους στο επίπεδο του κανόνα δικαίου και ακόμα λιγότερους στο επίπεδο της πράξης; Πώς θεωρεί ο νομοθέτης ότι θα επιφέρει «βελτίωση των συνθηκών κράτησης» —όπως χαρακτηριστικά τιτλοφορούνται συνήθως οι συναφείς με την αποσυμφόρηση νόμοι— με μία προσωρινή ρύθμιση, όταν ο ίδιος αδιάκοπα ποινικοποιεί νέες συμπεριφορές, μετατρέπει πλημμελήματα σε κακουργήματα, αυξάνει τα πλαίσια ποινών σε ένα όργιο αλλεπάλληλων ρυθμίσεων, τροποποιήσεων και παρεμβάσεων ατάκτως ερριμμένων, ακόμα και στους πιο άσχετους νόμους.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στον Ν. 3727/2008 με τίτλο «Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις», σωρεύονται σε ένα νομοθέτημα η θέσπιση νέων κακουργημάτων σχετικών με τη γενετήσια κακοποίηση ανηλίκων, διατάξεις για υφ' όρων απόλυση και μετατροπή ποινών σε χρήμα με σκοπό την αποσυμφόρηση των φυλακών και η δημιουργία νέων κακουργημάτων σχετικών με τα ναρκωτικά που απει-

λούνται με ποινές ισόβιας κάθειρξης. Επίσης, περιλαμβάνει και άλλες διατάξεις σχετικά με τα ναρκωτικά, διατάξεις που αφορούν την εταιρεία «Θέμις Κατασκευαστική Α.Ε.», καθώς και την επιλογή αρχιφυλάκων στα καταστήματα κράτησης. Η έλλειψη συνοχής των ανωτέρω διατάξεων τόσο από άποψη θεματολογίας (κακοποίηση ανηλίκων, ναρκωτικά, αποσυμφόρηση φυλακών, θέσεις αρχιφυλάκων) όσο και από άποψη πολιτικής απέναντι στο έγκλημα και την ποινή είναι τόσο αλλοπρόσαλλες και αντιφατικές που προκαλούν τουλάχιστον θυμηδία. Το ίδιο φυσικά επαναλαμβάνεται και σε άλλους νόμους, όπως στον Ν. 3409/2010 που περιλαμβάνει —εκτός από διατάξεις για την αποσυμφόρηση— και διατάξεις για υποβολή δικαιολογητικών στις πολεοδομικές υπηρεσίες, ενώ ο Ν. 3811/2009 με τίτλο «για την αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση» περιλαμβάνει στο άρθρο 26 και «προσωρινά μέτρα για την άμεση βελτίωση των συνθηκών κράτησης».

Η αποσπασματική, πρόχειρη και χωρίς καμία στρατηγική αποτύπωση της βούλησης του νομοθέτη στα διάφορα νομοθετήματα σχετικά με το θέμα του εγκλεισμού αντικατοπτρίζει πλήρως την ίδια τη βούλησή του γύρω από το φαινόμενο αυτό. Και η βούληση του νομοθέτη είναι «προσωρινή», όπως και τα μέτρα τα οποία λαμβάνει. Γιατί το ζήτημα του υπερπληθυσμού των φυλακών δεν είναι ένα ζήτημα ποσοτικό ή αριθμητικό. Είναι πρωτίστως ένα ζήτημα του τί είναι έγκλημα και τί είναι ποινή. Ποια ανθρώπινη συμπεριφορά θέλει μία Πολιτεία να αναγάγει σε αξιόποινη πράξη, να τη διατηρήσει ως τέτοια ή να την αναβαθμίσει (από πταίσμα σε πλημμέλημα, από πλημμέλημα σε κακούργημα), για ποιο λόγο και με ποιο σκοπό; Ποια ποινή αντιστοιχεί σε ποια πράξη, για ποιο λόγο και με ποιο σκοπό; Αυτά είναι τα μαθηματικά του ποινικού δικαίου στα οποία η κάθε εξουσία δίνει τις δικές της απαντήσεις ανάλογα με τα συμφέροντα που θέλει να διαφυλάξει. Αντικείμενο του παρόντος άρθρου δεν είναι η σε βάθος ανάλυση ή κριτική της αρχής που θριαμβεύει στο ποινικό σύστημα: ίση ποινή για ίση ενοχή, αλλά η ανάδειξη των αστοχιών και των αντιφάσεων της πρακτικής των «αποσυμφορήσεων», οι οποίες συστηματικά επιλέγονται τα τελευταία χρόνια σε βάρος μίας πολιτικής αποποινικοποιήσεων, εξορθολογισμού των ποινών και εφαρμογής εναλλακτικών προς τον εγκλεισμό μέτρων.

Για παράδειγμα, εάν κάποιος έχει τελέσει μέχρι τις 31.12.2011 το αδίκημα της κατοχής ναρκωτικών ουσιών για αποκλειστικά δική του χρήση, με τον νέο Νόμο 4043/2012, το αξιόποινο της πράξης του παραγράφεται και η δίωξη της πράξης παύει οριστικά. Αυτό γιατί, με το άρθρο 4 του πιο πάνω νόμου, παραγράφεται το αξιόποινο και παύει η δίωξη πλημμελημάτων κατά των οποίων ο νόμος απειλεί ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους. Βεβαίως, εάν κάποιος τελέσει το ίδιο αδίκημα σήμερα, θα τιμωρηθεί όπως ο νόμος περί ναρκωτικών ορίζει, δηλαδή, με ποινή φυλάκι-

σης μέχρι ενός έτους. Η χαριστική αυτή ρύθμιση δεν είναι η πρώτη φορά που τίθεται. Τέθηκε και στο πρόσφατο παρελθόν με τον Ν. 3346/2005 για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης, ο οποίος περιλάμβανε όμοιες ρυθμίσεις με τον 4043. Το ερώτημα συνεπώς που τίθεται είναι το εξής: Τελικά, πόση ηθικοκοινωνική απαξία έχει η κατοχή ναρκωτικών για αποκλειστική χρήση του δράστη; Έχει απαξία όταν τελείται 1^η.1.2012 αλλά όχι όταν τελείται την προηγούμενη ημέρα; Εάν έχει μία βαρύνουσα απαξία, λοιπόν, τότε είναι τουλάχιστον προβληματικό κάποιοι, επειδή έτυχε να τελέσουν το αδίκημα σε συγκεκριμένο χρόνο και με μοναδικό κριτήριο τον χρόνο τέλεσης, να μένουν ατιμώρητοι. Εάν πράγματι δεν έχει τέτοια απαξία, είναι άδικο να τιμωρούνται όλοι οι υπόλοιποι.

Το παράδειγμα της χρήσης ναρκωτικών δεν το επικαλούμαστε τυχαία: κατά τον χρόνο συζήτησης του τελευταίου νόμου για την αποσυμφόρηση των φυλακών διεξαγόταν παράλληλα και η δημόσια συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του νόμου περί ναρκωτικών. Το νομοσχέδιο αυτό προέβλεπε, μεταξύ άλλων, και αποποινικοποίηση της χρήσης, δηλαδή, θα είχε ως συνέπεια τα υποκείμενα του ανωτέρω παραδείγματος να έχουν μία ενιαία αντιμετώπιση: να μένουν ατιμώρητα. Η θύελλα που ξεσήκωσε το συγκεκριμένο νομοσχέδιο και η τελική απόσυρσή του είναι αποκαλυπτική για μια σειρά από λόγους, η εξήγηση και ανάλυση των οποίων υπερβαίνουν το παρόν άρθρο.

Είναι όμως ενδιαφέρον να δει κανείς ότι τελικά το κράτος προτιμάει να συμπεριφέρεται ως ηγεμόνας που χαρίζει ποινές στους υπηκόους του, επειδή η συγκυρία είναι ευνοϊκή για αυτή την γενναιοδωρία, και δεν επιλέγει να κάνει μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις και στρατηγικές επιλογές οι οποίες επιλύουν χρονίζοντα ζητήματα. Ζητήματα τα οποία έχουν δημιουργήσει άπειρες εστίες προβλημάτων, τις οποίες προφανώς το κράτος αδυνατεί να διαχειριστεί.

Είναι χαρακτηριστικό, άλλωστε, ότι η «Αιτιολογική Έκθεση» του τελευταίου νόμου για την αποσυμφόρηση των φυλακών προβαίνει στην παραδοχή ότι ο νόμος αυτός αδυνατεί αφ' εαυτού του να επιλύσει το ζήτημα του υπερπληθυσμού και ως εκ τούτου αναφέρεται στο υπό επεξεργασία νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά: *«Είναι λοιπόν αναγκαίο να υπάρξουν μόνιμες ρυθμίσεις που θα αντιμετωπίσουν διαχρονικά τα προβλήματα του υπερπληθυσμού και αυτό γίνεται με το νομοσχέδιο για το νέο κώδικα νόμων για τα ναρκωτικά που θα αποδώσει, όμως, σταδιακά τα αναγκαία αποτελέσματά του»*. Στο σημείο αυτό, ο νομοθέτης υπήρξε ειλικρινής. Το νομοσχέδιο, εκτός από την αποποινικοποίηση της προμήθειας και κατοχής ναρκωτικών για αποκλειστική χρήση του δράστη, προέβaine σε έναν εξορθολογισμό ποινών, προέτασσε τη θεραπεία αντί του εγκλεισμού για τους τοξικοεξαρτημένους, διέυρυνε τη δυνατότητα αναστολής της ποινής τους, καθώς και τα μέσα με τα οποία το δικαστήριο μπορούσε να σχηματίσει κρίση

για την εξάρτηση ή μη του δράστη. Στο βαθμό που ο νόμος αυτός θα ετίθετο σε ισχύ και εφαρμοζόταν από τους δικαστές σωστά, πράγματι θα οδηγούσε σε μείωση του πληθυσμού των φυλακών, ιδίως εάν λάβει κανείς υπόψη ότι από τους 12.500 κρατούμενους, περίπου 4.400 κρατούνται για παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών, χωρίς στον αριθμό αυτό να υπολογίζονται όσοι κρατούνται για την τέλεση άλλων αδικημάτων (π.χ. κλοπές, ληστείες) τα οποία διέπραξαν λόγω της έξης τους.⁴

Η απόσυρση του νομοσχεδίου αυτού, μετά την θριαμβευτική επέλαση της άγνοιας, του καιροσκοπισμού και του πιο απεχθούς επαρχιωτισμού, βρίσκει την Πολιτεία με το πρόβλημα των φυλακών άλυτο και χωρίς εργαλεία προς επίλυση. Βεβαίως, τα ναρκωτικά δεν είναι η μόνη αιτία υπερπληθυσμού των φυλακών.

Η κουλτούρα επιβολής της προσωρινής κράτησης συνιστά ένα παγιωμένο πρόβλημα της ποινικής μεταχείρισης το οποίο αποδεικνύεται, καθώς φαίνεται, εξαιρετικά δύσκολο να λυθεί. Φυσικά υπάρχουν και στιγμές μεγάλης ευαισθησίας, όπως στην περίπτωση γνωστού μεγαλοπαράγοντα του ποδοσφαίρου, όπου η φυγοδικία του και οι προηγούμενες καταδίκες του σταθμίστηκαν και κρίθηκαν αδιάφορες μπροστά στο μεγαλείο της ελευθερίας του (συγκεκριμένου) προσώπου, αφήνοντας άφωνους περίπου 4.000 προσωρινά κρατούμενους και μία ολόκληρη κοινωνία. Η λύση που μέχρι σήμερα έχει προκρίνει ο νομοθέτης, δηλαδή η θέσπιση διαρκώς αυστηρότερων προϋποθέσεων, δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα, αφού οι εφαρμοστές του δικαίου αδυνατούν να αποστούν από αυτήν την πρακτική, για την οποία άλλωστε –εκτός από μία μερίδα των θεωρητικών του δικαίου και των συνηγόρων υπεράσπισης– ουδείς άλλος τους ψέγει.

Το αποτέλεσμα είναι χιλιάδες άνθρωποι να μένουν μέχρι και 18 μήνες έγκλειστοι χωρίς να έχει κριθεί η ενοχή τους. Ως εκ τούτου, μία λύση θα ήταν ο νομοθετικός περιορισμός του χρόνου προσωρινής κράτησης σε 6 μήνες. Το γεγονός ότι το 18μηνο διατηρείται επειδή τα δικαστήρια, λόγω φόρτου εργασίας, δεν προλαβαίνουν να προσδιορίσουν τις δίκες σε συντομότερο χρόνο δεν μπορεί να καταλήγει σε μία προληπτική –χωρίς δίκη και επιβολή ποινής– στέρηση της ελευθερίας και δη για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα.

Τέλος, ο λόγος για τη φυλακή δεν μπορεί να μην περικλείει και τους βασικούς πλέον πελάτες της: τους αλλοδαπούς.⁵ Με βάση τα τελευταία στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όπως αναφέρονται στην «Αιτιολογική Έκθεση» του Ν. 4043/2012, οι αλλοδαποί κρατούμενοι αγγίζουν τους 7.000 σε σύνολο 12.500 κρατουμένων. Η υπερ-εκπροσώπηση αλλοδαπών σε σχέση με τους ημεδαπούς είναι ευθέως δυσανάλογη με τον πληθυσμό των αλλοδαπών στη χώρα μας αλλά και τη συμμετοχή των αλλοδαπών στο έγκλημα. Αυτό είναι μία κοινότοπη πλέον διαπίστωση.

Ο αριθμός των κρατούμενων αλλοδαπών αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον εάν συσχετιστεί και με έναν ακόμα ενδιαφέροντα αριθμό: περίπου 7.300 κρατούμενοι, δηλαδή το 60% του πληθυσμού των φυλακών, είναι «άποροι και δεν έχουν τη δυνατότητα να προμηθευτούν ούτε τα στοιχειώδη είδη προσωπικής υγιεινής και ένδυσης».⁶

Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών δεν έχει τη δυνατότητα να πληρώσει δικηγόρο με συνέπεια να τους διορίζει το Δικαστήριο (στα κακουργήματα), λίγη ώρα πριν εκδικαστεί η υπόθεσή τους. Όσοι ασκούν ποινική δικηγορία γίνονται καθημερινά μάρτυρες ενός παρακμιακού σκηνικού τυπικά «δίκαιης δίκης». Η επικοινωνία συνηγόρου-κατηγορούμενου γίνεται μέσα στη δικαστική αίθουσα (όταν βέβαια ο αλλοδαπός κατανοεί ελληνικά, αφού οι διερμηνείς εμφανίζονται μόνο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης) και ενώ το δικαστήριο συνεδριάζει. Η προετοιμασία του συνηγόρου είναι συνήθως ολιγόλεπτη, χωρίς να έχει πρόσβαση στη νομοθεσία, σε νομικά βιβλία ή στη νομολογία, αφού του απαγορεύεται να απομακρύνει τη δικογραφία από την αίθουσα. Φυσικά στην πράξη, ουδείς εκ των διορισμένων δικηγόρων ζητάει οτιδήποτε που κατατείνει στη χρονοτριβή της υπόθεσης (χρόνο για προετοιμασία, διερμηνέα για επικοινωνία), αφού βιάζεται να ολοκληρώσει την υπόθεση, ώστε να μεταβεί στη διπλανή αίθουσα και να διοριστεί σε ένα ακόμα κακούργημα.

Όποιος επίσης ασκεί ποινική δικηγορία ή απλώς διαβάσει εφημερίδες, γνωρίζει καλά ότι η αλλοδαπότητα συνιστά αφεαυτής ένα εγκληματικό plus κατά την επιμέτρηση της ποινής, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή αυστηρότερων ποινών, τη μη χορήγηση αναστολής ποινής, άρα συνολικά την αύξηση του χρόνου εγκλεισμού σε αυτή την κατηγορία προσώπων.

Το παρόν άρθρο δεν φιλοδοξεί να αναλύσει το σύνολο των αιτίων υπερπληθυσμού των φυλακών, αλλά σταχυολογώντας να αναδείξει ότι η κατεύθυνση των κατά καιρούς αποσυμφορήσεων είναι αναποτελεσματική. Και εκτός από αναποτελεσματική, δημιουργεί και την αίσθηση ότι ο εγκλεισμός δεν είναι και τόσο φοβερό πράγμα, αφού «όλο και κάποια ρύθμιση θα γίνει και θα βγουν». Ο λόγος αυτός είναι πολλαπλά εσφαλμένος αλλά και επικίνδυνος: εσφαλμένος, γιατί μέχρι σήμερα ελάχιστοι έχουν αποφυλακιστεί με τις ευεργετικές διατάξεις αυτών των νόμων. Τα νομοθετήματα αυτά προσπαθώντας να συμβιβάσουν κομματικές διαφωνίες ή να αποσοβήσουν την κοινωνική οξύτητα για τη «χάρη» που γίνεται στους «εγκληματίες», τελικά καταλαμβάνουν λίγους,⁷ οι οποίοι στην πράξη αποδεικνύονται λιγότεροι. Επικίνδυνος, γιατί υποτιμάει τις ισοπεδωτικές, διαλυτικές και διαρκείς συνέπειες του εγκλεισμού πάνω στο άτομο ενώ τρέφει μύθους, στερεότυπα και εικόνες για τη φυλακή που την εξωραϊζουν, αφού φέρεται ως τρόπος μετάβασης («οι εγκληματίες μέχρι να μπου

βγαίνουν») και όχι ως τρόπος απόλυτης καθήλωσης και εγκλωβισμού.

Ο εγκλεισμός είναι ένας τρόπος διαχείρισης των πληθυσμών, τόσο των «μέσα» όσο και των «έξω»: «*Είτε με την έννοια της άμεσης διαχείρισης ευρύτατων φασμάτων περιθωριοποιημένων πληθυσμών είτε με την έμμεση διαχείριση της κοινωνίας των τιμών μέσα από το θέαμα της διαχείρισης των πρώτων*».⁸ Στην Ελλάδα της μετανάστευσης, στην Ευρώπη της μετανάστευσης, η πρακτική του εγκλεισμού αντί να συρρικνώνεται, διαρκώς διευρύνεται, αποσυνδεόμενη από το έγκλημα και καταλαμβάνοντας νέα τμήματα πληθυσμού, τους μετανάστες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διαπιστώνεται ένα φαινόμενο ιστορικής παλινδρόμησης και μία «αναγέννηση» της φυλακής: στον 21ο αιώνα, η φυλάκιση και η διοικητική κράτηση ως εργαλεία πειθαρχίας και καταστολής θυμίζουν όλο και περισσότερο τα ολλανδικά «ιδρύματα εργασίας» των αρχών του 17ου αιώνα, όπου συνωθούνταν φτωχοί, επαίτες και απόκληροι εγκληματίες και μη.

Η πρόταξη της αντι-εγκληματικής πολιτικής, η παρακμή των ιδεών της ειδικής πρόληψης και επανένταξης, η επένδυση της ποινής με στόχους διασφάλισης της κοινωνικής συνοχής ή καταπολέμησης του αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών και η αποσιώπηση των εγγυητικών λειτουργιών της ποινής⁹ δημιουργούν ένα αφόρητο τοπίο το οποίο μας καταλαμβάνει όλους. Θα ήταν εξαιρετικά αφελές να θεωρεί κάποιος ότι η εξαθλίωση των «μέσα» δεν είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανεργία και την οικονομική υποβάθμιση των «έξω». Όπως, θα ήταν αφελές να θεωρεί κάποιος ότι ένας κράτος που προσπαθεί να γίνει φρικιαστικό για τον μετανάστη, θα είναι παράδεισος για τον γηγενή.

Εν κατακλείδι, ο εγκλεισμός είναι –εάν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς– ένα αποτυχημένο σύστημα. Όχι μόνο γιατί μέσα στις φυλακές εξακολουθούν και διαπράττονται αδικήματα, αλλά και γιατί αυτό που οι περισσότεροι από εμάς θεωρούμε σωφρονισμό, είναι συνήθως η ισοπέδωση του προσώπου, με τον τρόπο που έδειξε ο Στάνλεϊ Κιούμπρικ στο περίφημο «Κουρδιστό Πορτοκάλι». Το αμείλικτο συνεπώς ερώτημα που τίθεται είναι γιατί επιμένουμε στη διατήρηση ενός αποτυχημένου και βάνανυσου συστήματος και ιδίως, γιατί το αναγεννάμε μέσω των κέντρων κράτησης για τους μετανάστες;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Karl Krohne, στο Evgeni Pasukanis, *Μαρξισμός και δίκαιο*, Οδυσσέας, Αθήνα 1985, σ. 184.
- 2 Πιο αναλυτικά για τα ζητήματα αυτά και με αναφορές στη νομολογία, βλ. το άρθρο του Κων/νου Τσιτσελίκη στο παρόν τεύχος.
- 3 Βλ. Pasukanis, *Μαρξισμός και δίκαιο*, ό.π.
- 4 Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στην «Αιτιολογική Έκθεση» του Ν. 4043/2012.
- 5 Ενδιαφέρουσα είναι η αναφορά στην αναβίωση της ιταλικής φυλακής μετά τα μεταναστευτικά ρεύματα της δεκαετίας του 1990

και μέχρι σήμερα· βλ. Dario Melossi, «Ποινικές πρακτικές και “διακυβέρνηση των πληθυσμών” στους Marx και Foucault», μτφρ. Δημήτρης Βασιλειάδης, στο Αφροδίτη Κουκουτσάκη (εισ.-επιμ.), *Εικόνες φυλακής*, Πατάκης, Αθήνα 2006, σ. 86.

6 Βλ. «Αιτιολογική Έκθεση» Ν. 4043/2012.

7 Όπως συνέβη και με τον πρόσφατο νόμο, όπου μετά από διαφωνία των δύο κομμάτων της συγκυβέρνησης Νέας Δημοκρα-

τίας και ΛΑΟΣ, εξαιρέθηκαν τελικά τα κακουργήματα από το πεδίο εφαρμογής του νόμου.

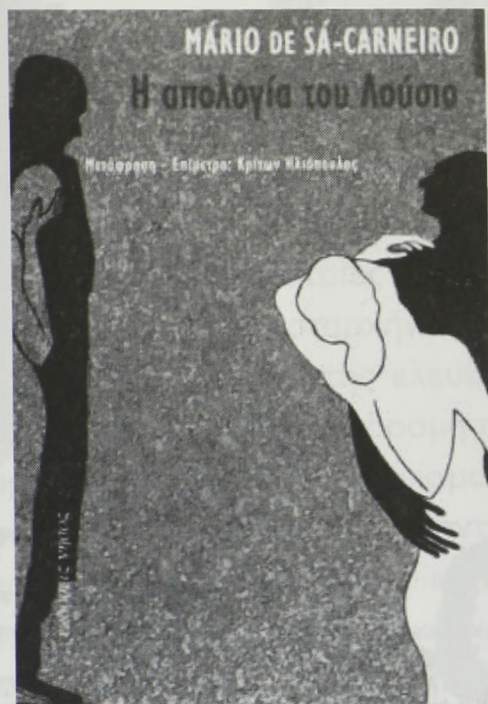
8 Melossi, «Ποινικές πρακτικές και “διακυβέρνηση των πληθυσμών” στους Marx και Foucault», ό.π., σ. 82.

9 Αναλυτικά για το θέμα αυτό, βλ. Νίκος Παρασκευόπουλος, «Η συγκρουσιακή ποινή (εικόνες, θεωρίες, πράγματα)», στο Κουκουτσάκη (εισ.-επιμ.), *Εικόνες φυλακής*, ό.π., σ. 39-62.

εκδόσεις νήσος

νέες κυκλοφορίες

Mário De Sá-Carneiro, Η απολογία του Λούσιο

Μετάφραση: Κρίτων Ηλιόπουλος

ISBN 978-960-9535-33-5, Τιμή: 8€

Κι ωστόσο θα άξιζε περισσότερο αν ήμασταν σαν το μέσο άνθρωπο που βλέπουμε γύρω μας. Θα είχαμε, τουλάχιστον στο πνεύμα, ηρεμία και ειρήνη. Τώρα έχουμε μόνο το φως. Όμως το φως τυφλώνει τα μάτια... Είμαστε ολάκεροι αλκοόλ, σκέτο αλκοόλ! – είμαστε οινόπνευμα και εξατμιζόμαστε σ' ένα φως που μας καίει!

» Γι' αυτό εγώ αγαπώ το Παρίσι μου με τρελή αγάπη, για τη ζωντάνια αυτής της απέραντης πόλης, γι' αυτή τη σημερινή ζωή, την καθημερινότητα. Ναι! Ναι! Σωστά το είπα, αγάπη τρελή – αγάπη απεριόριστη. Εγώ δεν ξέρω να νιώθω απλή στοργή. Οι αγάπες μου είναι πάντα βαθιά ερωτικές... Ποτέ δεν θα μπορούσα ν' αγαπήσω μια γυναίκα για την ψυχή της – δηλαδή: για την ίδια. Θα τη λάτρευα για τον έρωτα που θα μου ξυπνούσε με τη μεγαλοδωρία της: για τα σταρένια δάχτυλα που θα έσφιγγαν τα δικά μου ένα ηλιόλουστο απόγευμα, για τη λεπτή χροιά της φωνής της, για το κοκκίνισμα στα μάγουλά της – τα γέλια της... το τρέξιμό της...

Μετά το βραβευμένο με βραβείο λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Βιολέτα ή Γνωρίζω την αγάπη εξ ακοής*, της Dulce Maria Cardoso, οι εκδόσεις νήσος παρουσιάζουν στη σειρά πορτογαλικής λογοτεχνίας τον Mário De Sá-Carneiro, έναν από τους ιδρυτές του πορτογαλικού μοντερνισμού και τον Εσα De Queirós, το μεγαλύτερο ρεαλιστή συγγραφέα της Πορτογαλίας.

Εσα De Queirós, Ο Μανδάρινος

Μετάφραση: Νίκος Πρατσίνης

ISBN 978-960-9535-34-2, Τιμή: 8€

Ο Διάβολος εμφανίζεται στη Λισσαβόνα του 1880 για να βάλει σε πειρασμό ένα δημόσιο υπάλληλο που διψάει για μεγάλη ζωή. Και για να τον οδηγήσει, τελικά, στην αυτοκρατορική Κίνα, σε τραγελαφικές περιπέτειες, όπου κυριαρχεί η ειρωνική ματιά και συνεχείς ανατροπές της δράσης.

Ο Έσα ντε Κεϊρός, κατά τον Ζολά, είναι ανώτερος του Φλωμπέρ, κατά τους Άγγλους κριτικούς είναι ισάξιος του Ντίκενς, του Μπαλζάκ και του Τολστόι.

Το κομψό αυτό αριστούργημα, που θυμίζει ταυτόχρονα Μπαλζάκ και Ιούλιο Βερν, είναι μια μικρή φιλοσοφική αλληγορία πάνω στην απληστία και την ενοχή. Παράλληλα, προσφέρει τη δυνατότητα γνωριμίας με το μεγαλύτερο ρεαλιστή συγγραφέα της Πορτογαλίας, τον Ζοζέ Μαρία Έσα ντε Κεϊρός. Και μιας γνωριμίας με την πορτογαλική μεσοαστική ιδιοσυγκρασία, που είναι τόσο μακριά αλλά και τόσο κοντά με την ελληνική...

Σαρρή 14, 10553 Αθήνα | τηλ.φάξ: 210 3250058 | email: info@nissos.gr | www.nissos.gr
Βιβλιοπωλείο: Πεσμαζόγλου 5 (Στοά του βιβλίου) | τηλ.: 210 3213583